

Дело C-904/19

**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

10 декември 2019 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

25 ноември 2019 г.

Ищец:

E. Sp. z o.o.

Ответник:

K.S.

Предмет на главното производство

- 1 Предмет на производството пред запитващата юрисдикция е изплащането на потребителски кредит. Ищецът е поискал ответникът да бъде осъден да изплати сумата от 835,05 PLN, ведно със законната лихва за забава от момента на предявяване на иска до момента на действителното ѝ изплащане.

Предмет и правни основания на преюдициалното запитване

Запитващата юрисдикция по същество иска отговор на следните въпроси:

– първо, допустимо ли е постановяването на неприсъствено решение по дело за изплащане на потребителски кредит, като твърденията на ищеца относно фактическите обстоятелства се приемат за верни, в случай че към исковата молба не е приложен договор за кредит, а ответникът не предприема никакви действия,

– второ, допустимо ли е постановяването на неприсъствено решение по дело за изплащане на потребителски кредит, като твърденията на ищеца относно

фактическите обстоятелства се приемат за верни без изследване на представения договор, ако ответникът не предприема никакви действия.

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори [...] и нейните съображения [двадесето и двадесет и четвърто, в съответствие с които] договорите следва да се съставят на ясен, разбираем език, а потребителят да има възможност да проучи всички условия и при съмнение от негова страна се приема най-благоприятното за него тълкуване [и] съдилищата и административните органи на държавите членки трябва да разполагат с адекватни и ефективни средства да наложат преустановяването на включването на неравноправни клаузи в потребителски договори, във връзка с член 10, параграфи 1 и 2 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета [...] и съображение 31 от нея да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК, разбран в смисъл, че разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК допуска постановяване на неприсъствено решение по дело [...] за изплащане на потребителски кредит [...], включително в случай че ищецът не е представил [...] договора за потребителски кредит [...], в резултат от което същият не е бил проверен за наличието на евентуално неравноправни клаузи, съдържащи се в него, не е проверено дали договорът е съдържал всички изисквани по закон елементи, а същевременно указва постановяването на неприсъствено решение да се основе единствено на твърденията на ищеца относно фактите без анализ дали доказателствата водят до възникване на „основателни съмнения“ по смисъла на тази разпоредба? Допустимо ли е с оглед на решения на Съда от 1 октомври 2015 г., *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, т. 62), от 10 септември 2014 г., *Kušionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 56), от 6 октомври 2009 г., *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, т. 47) такова тълкуване на член 339, параграф 2 от ГПК, съгласно което е възможно постановяването на неприсъствено решение по дело [за изплащане на потребителски кредит] [...], по което ищецът не прилага договора към исковата молба, в резултат от което същият не е бил проверен за наличието на евентуално неравноправни клаузи, съдържащи се в него, не е проверено дали договорът е съдържал всички изисквани по закон елементи, а решението се основава единствено на твърденията на ищеца относно фактите?

2. Трябва ли член 7, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори [...] и нейните съображения [двадесето и двадесет и четвърто, в съответствие с които] договорите следва да се съставят на ясен, разбираем език, а потребителят да има възможност да проучи всички условия и, при съмнение от негова страна, се приема най-благоприятното за него тълкуване [и] съдилищата и административните органи на държавите членки трябва да разполагат с адекватни и ефективни средства да наложат преустановяването на включването на неравноправни клаузи в потребителски договори, във връзка с член 10, параграфи 1 и 2 от Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета [...] и съображение 31 от нея да се тълкуват в смисъл, че не допускат разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК, разбран в смисъл че разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК не допуска проверка от националната юрисдикция на договора [...] за потребителски кредит, приложен от ищеца [...], за наличието на евентуално неравноправни клаузи, съдържащи се в него, дали същият съдържа всички изисквани по закон елементи, а същевременно указва постановяването на неприсъствено решение да се основе единствено на твърденията на ищеца относно фактите без анализ дали доказателствата водят до възникване на „основателни съмнения“ по смисъла на тази разпоредба? Допустимо ли е с оглед на решения на Съда от 1 октомври 2015 г., *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637, т. 62), от 10 септември 2014 г., *Kuřionova* (C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 56), от 6 октомври 2009 г., *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, т. 47), такова тълкуване на член 339, параграф 2 от ГПК, съгласно което е възможно постановяването на неприсъствено решение по дело [за изплащане на потребителски кредит] [...] без проверка за наличие на евентуално неравноправни клаузи, съдържащи се в представения от ищеца и приложен към исковата молба договор, и без проверка дали договорът е съдържал всички изисквани по закон елементи, а решението се основава единствено на твърденията на ищеца относно фактите?

Разпоредби на правото на Съюза, на които е направено позоваване

1. Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори: двадесето и двадесет и четвърто съображение и член 7, параграф 1.
2. Директива 2008/48/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2008 година относно договорите за потребителски

кредити и за отмяна на Директива 87/102/ЕИО на Съвета: съображение 31 и член 10, параграфи 1 и 2.

Цитирани разпоредби на националното право

1. Kodeks Postępowania Cywilnego [Граждански процесуален кодекс] от 17 ноември 1964 г. (наричан по-нататък „ГПК“): член 139, параграф 1, член 333, параграф 1, точка 3, член 339, параграфи 1 и 2, член 343, член 344, параграфи 1—3, член 346, параграф 1, член 346, параграф 1¹, член 346, параграф 2, член 348.

Член 339, параграф 1 от ГПК: „Ако ответникът не се яви в съдебното заседание или се яви, но не участва в него, съдът постановява неприсъствено решение“.

Член 339, параграф 2 от ГПК: „В този случай твърденията на ищеца относно фактите и обстоятелствата, изложени в исковата молба или в неговите писмени изявления по делото, които са връчени на ответника преди заседанието, се считат за верни, освен ако пораждат основателни съмнения или са направени с цел заобикаляне на закона“.

2. Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych [Закон за съдебните разходи по граждански дела] от 28 юли 2005 г.: член 3, параграф 2, точка 4, член 13, параграф 1, член 19, параграф 1, член 28.

Кратко представяне на фактите и на главното производство

2. Предявеното с исковата молба вземане произтича от договор за потребителски кредит, сключен на 10 юни 2015 г. за сумата от 400 PLN за срок от 30 дни.
3. Съгласно договора при неизплащане на кредита и административните разходи до 10 юли 2015 г. кредитодателят има право да възложи на кредитополучателя напомнителни разходи и заплащане на „финална санкция“. Поканата за плащане на „финалната санкция“ е адресирана до ответника във формата на съобщение, изпратено на представения от него адрес за електронна поща, както и на хартия, на 10 август 2015 г. Кредитодателят изпраща на ответника 3 напомняния и документ, озаглавен „финална санкция“, което съгласно договора води до възлагане на ответника на допълнителни разходи в размер на 200 PLN.
4. На 3 август 2017 г. е сключен договор за продажба на вземането на кредитодателя към ответника, съгласно който ищецът придобива вземането към ответника. Ответникът е уведомен за промяната по страната на

кредитора с писмо, изпратено на неговия адрес на 9 август 2017 г. Това уведомление, съдържащо и покана за плащане на вземането, остава без отговор. Освен това на 18 декември 2017 г. ищецът изпраща на ответника последна покана за плащане, която също остава без отговор.

- 5 Ответникът не изразява никакво становище по делото. Адресираната до него пратка, съдържаща исковата молба, писмо от ищеца от 21 септември 2018 г. и уведомление за датата на заседанието, физически не е получена от него. Пратката се счита за редовно връчена след двукратно поставяне на уведомление по реда на член 139, параграф 1 от ГПК.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 6 Запитващата юрисдикция изпитва съмнение дали разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК, тълкуван съгласно преобладаващата полска доктрина и съдебна практика, тоест в смисъл, че не изисква проверка на договора за потребителски кредит, е в съответствие с посочените по-горе разпоредби на Директиви 93/13 и 2008/48.
- 7 Полският законодател приема, че неприсъствено решение може да бъде постановено само при бездействие на ответника (който не се явява и не участва в заседанието) само въз основа на фактическите твърдения на едната страна, която е активна, тоест на ищеца, без проверката им с оглед на доказателствата.
- 8 Положенията, на които се основават неприсъственото производство и неприсъственото решение, формират институт, включващ елементи, релевантни и за заповедното и за специалното изпълнително производство на парични притезания. Основната особеност е, че неприсъствено решение се постановява въз основа на фактически твърдения само на едната от страните, тоест на ищеца, като в неприсъственото производство поначало те не се проверяват по реда за събиране на доказателства, в заповедното производство се проверяват само въз основа на точно определени писмени доказателства, а в специалното изпълнително производство на парични притезания поначало верността им не се проверява с доказателства. Ако обаче в неприсъственото производство едностранчивостта на фактическата основа на решението следва от бездействието на ответника, то в заповедното и специалното изпълнително производство на парични притезания тя произтича от възприетото априори положение, че до издаването на заповед за изпълнение и двете производства протичат ех parte.
- 9 Неприсъственото производство, подобно на специалното изпълнително производство на парични притезания, при изпълнение на определените в кодекса предпоставки, е задължително, докато заповедното производство е факултативно. Постановяването на неприсъствено решение не се обуславя от искане на страните в такъв смисъл. При настъпване на определените в разпоредбата основания съдът служебно трябва да постанови решение,

чийто неприсъствен характер произтича от закона и не подлежи на преценка от съда.

- 10 Поради това, ако ответникът бездейства, след като му бъде връчен препис от исковата молба и евентуално от последващите процесуални документи или ако по реда на член 139, параграф 1 от ГПК (след двукратно уведомление за пратката и ако адресатът не я получи) се приеме, че исковата молба и последващите документи са редовно връчени, националният съд е задължен да постанови неприсъствено решение.
- 11 Съгласно едно от съществуващите в полската доктрина и съдебна практика становища относно тълкуването на член 339, параграф 2 от ГПК, националният съд трябва да постанови заповед дори ако ищецът не е приложил към исковата молба никакви доказателства, тъй като съдът при това положение поначало приема за верни твърденията на ищеца относно фактическите обстоятелства.
- 12 Съгласно другото становище относно тълкуването на член 339, параграф 2 от ГПК дори ако ищецът е приложил писмени доказателства към исковата молба, а бездействащият ответник не представя никакви доказателства, при постановяване на неприсъственото решение националният съд не може да се позовава на писмените доказателства, а взема предвид само твърденията на ищеца (но не и доказателствата) и поначало приема за верни твърденията на ищеца относно фактическите обстоятелства.
- 13 Действително, в самата разпоредба на член 339, параграф 2 от ГПК са предвидени изключения. Изключва се признаването на верността на фактическите твърдения на ищеца, съдържащи се в исковата молба или други процесуални документи, връчени на ответника преди заседанието, ако: 1) пораждат основателни съмнения, или 2) са направени с цел заобикаляне на закона.
- 14 При все това се установява, че преобладаващото становище относно тълкуването на тази разпоредба изисква да се приеме, че отправна точка за преценката относно изпълнението на посочените предпоставки е съдържанието на исковата молба или на други процесуални документи, връчени на ответника преди заседанието. Няма основание в това отношение съдът да се позове евентуално на доказателствата, приложени към исковата молба, или на други процесуални документи, връчени на ответника преди заседанието. Твърденията на ищеца относно фактическите обстоятелства будят основателни съмнения, ако взаимно си противоречат, не са съгласувани помежду си или взаимно се изключват, по същността си са неправдоподобни или са в разрез с общоизвестни (член 228, параграф 1 от ГПК) или служебно известни на съда факти (член 228, параграф 2 от ГПК). Отправянето на твърдения относно фактически обстоятелства с цел заобикаляне на закона е налице в случай, че решението ще породви последици, водещи да такова заобикаляне, например с цел присъждане на

издръжка над средния размер, за да се ползва предимство при подялба на сумата, получена от изпълнение, насочено срещу имуществото на длъжника.

- 15 Според националната юрисдикция такова тълкуване на разпоредбата на член 339, параграф 2 от ГПК може да попречи да се постигнат целите на споменатите директиви, тъй като по същество лишава съда от възможност при бездействие на ответника да провери дали договорът за потребителски кредит съдържа всички изисквани елементи и дали не съдържа неравноправни клаузи, които следва да се приемат за необвързващи потребителя.
- 16 Националната юрисдикция не открива в практиката на Съда решения, които да имат пряко отношение към съответствието на неприсъственото производство в държавата членка с потребителските директиви. Съдът обаче се е произнасял неколккратно относно заповедното производство, което до известна степен наподобява неприсъственото производство.
- 17 Имат се по-специално предвид решение на Съда от 13 септември 2018 г., Profi Credit Polska S.A., C-176/17, EU:C:2018:711 и заключението на генералния адвокат по това дело, както и цитираните там решения на Съда от 14 юни 2012 г., Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), от 18 февруари 2016 г., Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98), от 21 юни 2016 г., Aktiv Kapital Portfolio (C-122/14, EU:C:2016:486).
- 18 Националната юрисдикция обръща специално внимание на точки 42 и 44 от решение по дело C-176/17, в което е посочено, че макар съгласно постоянната съдебна практика националният съд да е длъжен служебно да преценява неравноправността на договорните клаузи, попадащи в приложното поле на Директива 93/13, и така да компенсира неравнопоставеността, съществуваща между потребителя и продавача или доставчика, условие за това е той да е запознат с необходимите за целта правни и фактически положения. Всъщност ефективна защита на предоставените с тази директива на потребителя права може да бъде гарантирана само при условие че системата на националното процесуално право позволява в рамките на заповедното производство или на това по изпълнението на заповед за изпълнение да се извърши служебен контрол относно евентуално неравноправния характер на клаузите, съдържащи се в разглеждания договор.
- 19 Тези указания биха изисквали да се приеме, че националната юрисдикция трябва да проверява и в случаи на неприсъственост евентуалната неравноправност на договорните клаузи.
- 20 Въпреки това, както отбелязва Съдът в точка 55 от решение по дело C-176/17, всеки случай, в който се поставя въпросът дали национална процесуална разпоредба засяга правото на ефективно правно средство за защита, трябва да се анализира, като се държи сметка за мястото на тази

разпоредба в цялото производство, за развитието на това производство и за неговите особености пред различните национални инстанции.

- 21 В този контекст трябва да се отбележи, че неприсъственото производство се отличава съществено от заповедното.
- 22 Първо, в заповедното производство до издаването на заповед за изпълнение и нейното връчване ответникът не може да вземе отношение, а такава възможност има в неприсъственото производство.
- 23 Второ, в заповедното производство, за да внесе възражение, ответникът трябва да плати такса в размер на $\frac{3}{4}$ от таксата по иска, а ищецът плаща $\frac{1}{4}$ от таксата по иска; за разлика от това в неприсъственото производство ищецът плаща цялата такса по иска, а ответникът плаща за обжалване на неприсъственото решение $\frac{1}{2}$ от таксата по иска (а ако не е бездействал, не дължи такса до приключване на производството).
- 24 Трето, предпоставките за обжалване на неприсъствено решение не са толкова рестриктивни като възражението срещу заповедта за изпълнение и освен това ако ответникът е действал, изобщо не би възникнала необходимост от обжалване.
- 25 Четвърто, заповедта за изпълнение, издадена в заповедно производство, представлява обезпечително и изпълнително основание, за което не е необходимо да се издава изпълнителен лист (член 492, параграф 1 от ГПК), докато неприсъственото решение, макар и снабдено служебно с незабавна изпълнителна сила, изисква издаване на изпълнителен лист, за да се счита за обезпечително основание.
- 26 Освен това, а може би и по-съществено, в своите решения Съдът неколккратно е посочвал (решения от 1 октомври 2015 г., *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, т. 62, от 10 септември 2014 г., *Kušionova*, C-34/13, EU:C:2014:2189, т. 56, от 6 октомври 2009 г., *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, т. 47), както правилно отбелязва генералният адвокат в заключението по дело C-176/17 (EU:C:2018:293, т. 73), че действително по съдебни спорове между продавач или доставчик и потребител Директивата относно неравноправните клаузи изисква положителна и външна по отношение на самите страни по договора намеса от страна на компетентната да разглежда такива дела националната юрисдикция, но все пак спазването на принципа на ефективност не може да доведе до цялостно заместване на пълната пасивност в процеса на съответния потребител.